

**Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, häirinnältä ja
syrjinnältä**

Jyväskylän Steinerkoulu

15.09.2022

Sisällys

1. Väkivalta, kiusaaminen, häirintä ja syrjintä	3
2. Ennaltaehkäisy, puuttuminen, toimenpiteet ja seuranta	3
2.1 Väkivaltaa, kiusaamista, häirintää sekä syrjintää ennaltaehkäisevät toimenpiteet	3
2.1.1 Kummioppilastoiminta ja vertaissovittelu	4
2.2. Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään sekä syrjintään puuttuminen	4
2.3 Toimintamallit	5
2.3.1 Toimintamalli kiusaamistapauksessa	5
2.3.2 Toimintamalli väkivaltatilanteissa	6
2.3.3 Toiminta häirintätilanteissa	7
2.3.4 Toiminta syrjintätilanteissa	8
3. Kodin ja koulun yhteistyö	8
4. Monialainen yhteistyö	9
5. Kouluyhteisön perehdytys suunnitelmaan ja toimintaohjeisiin	9
6. Suunnitelman päivitys, seuranta, kirjaaminen ja arviointi	9

1. Väkivalta, kiusaaminen, häirintä ja syrjintä

Väkivalta on fyysistä tai henkistä toisen vahingoittamista, pakottamista loukkaamista tai alistamista.

Kiusaamisella tarkoitetaan toistuvaa toisen loukkaamista, vahingoittamista ja/ tai syrjimistä. Se voi olla myös alistavaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Kiusaamista tapahtuu myös sosiaalisessa mediassa. Riidat ja erimielisyydet tasavertaisten osapuolten välillä eivät ole kiusaamista.

Kiusaaminen on suoraa tai epäsuoraa toisen satuttamista. Suora fyysinen kiusaaminen voi olla eriasteista aggressiivista käytöstä tai väkivaltaa, kuten lyömistä, potkimista, tönimistä tai fyysistä pakottamista, mutta myös ryhmästä eristämistä, yksin jättämistä tai toisen omaisuuden tai vaikka koulutyön varastamista tai tuhoamista. Verbaalinen suora kiusaaminen puolestaan ilmenee mm. loukkaavana nimittelynä, uhkailuna, pakottamisena, kiristämisenä, pilkkaamisena, naurun alaiseksi tekemisenä ja minä tahansa sellaisena toimintana, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Verbaalinen kiusaaminen voi ilmetä myös epäsuorasti vahingoittamalla vuorovaikutussuhteita tai sulkemalla pois joukosta. Se voi olla esimerkiksi arvostelemista selän takana tai vahingollisten juorujen ja perättömien juttujen levittämistä.

Häirintä on sopimatonta ja huonoa käytöstä. Häirintä vähentää yhteisön viihtyvyyttä ja vähentää usein huonosti käyttäytyvän sosiaalista arvostusta. Häirintä ilmentää välinpitämättömyyttä ja kunnioituksen puutetta yhteisiä sääntöjä, sopimuksia ja hyviä tapoja kohtaan. Se rikkoo työrauhaa, vaurioittaa ystävyyttä, yhteishenkeä ja ihmisten välistä kanssakäymistä.

Sukupuoleen perustuva häirintä on halventavaa tai alentavaa puhetta toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvää kiusaamista tai tekoja, jotka saavat tuntemaan noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi. Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värityneet vitsit ja vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen ovat seksuaalista häirintää. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää.

Syrjintä on iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen ja muun henkilöön liittyvään syyn perusteella tapahtuvaa syrjintää. Se on kielletty yhdenvertaisuuslaissa.

2. Ennaltaehkäisy, puuttuminen, toimenpiteet ja seuranta

2.1 Väkivaltaa, kiusaamista, häirintää sekä syrjintää ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Koulussa ylläpidetään avointa keskustelu- ja vuorovaikutuskulttuuria kaikkien kouluyhteisössä toimivien kesken. Ennaltaehkäisevinä toimina yhteisöllisyyttä ja tunnetaitoja

harjoitellaan mm. yhteisleikkien, -keskustelujen, moraalitarinoiden kertomisen ja muun yhteisöllisen toiminnan avulla.

Oppilaita ohjataan hyvään käytökseen, erilaisuuden huomioon ottamiseen ja hyväksymiseen sekä yksilön vastuun ja velvollisuuksien huomioimiseen jokapäiväisissä tilanteissa. Ympäristön turvallisuus on yhteinen asia, siksi oppilaat harjoittelevat yhteistyötaitoja, sovittelutaitoja, toisten auttamista ja myös heikomman auttamista ja sanallista puolustamista. Eri ikäisten oppilaiden kesken järjestetään mahdollisuuksia tutustumiseen ja yhdessä toimimiseen.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään mitä kiusaaminen, väkivalta ja häirintä tarkoittavat, mitä seuraamuksia ne aiheuttavat, kuinka tilanteet selvitetään ja millaisia kurinpitotoimia seuraamuksiin voi liittyä.

Lähtökohtana on, että jokainen oppilas tietää, että kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä.

Koulussa järjestetään tehokas välituntivalvonta ja turvallisuuskulttuuria kehittämällä vältetään kiusaamisen syntymiselle otollisia tilanteita.

Kouluun ei saa tuoda esineitä tai aineita, joilla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä (PoL 29§). Mikäli oppilas tuo kouluun vaarallisia aineita tai esineitä, on opettajalla oikeus ottaa ne haltuun. Haltuunotossa paikalla tulee olla kaksi henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä, joista oppilaalla on oikeus nimetä toinen.

2.1.1 Kummioppilastoiminta ja vertaissovittelu

Kummioppilastoiminta näkyy esim. ensimmäisen luokan ja viidennen luokan oppilaiden yhteisinä välituntileikkienä, leikkiin hakemisena, mukaan pyytämisenä sekä luokkien yhteisinä oppitunteina, retkinä ja muina tapahtumina. Kummioppilastoiminta tavoitteena on vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luoda turvallisuutta koulunsa aloittaville oppilaille.

Vertaissovittelu (VerSo)

Oppilaiden välisiä riitatilanteiden sovittelua varten koulussa toimii VerSo-vertaissovittelu. Vertaissovittelijaoppilaat auttavat ristiriitojen osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitatilanteissa. VerSo-toimintamalli on sekä ennalta ehkäisevää että puuttuvaa vertaistoimintaa. VerSo-taitoja ylläpidetään koulussamme niin, että VerSo-koulutuksen saaneet ylempien luokkien oppilaat ohjaavat aina alempien luokkien oppilaille vertaissovittelukäytännöt erikseen järjestettävissä harjoitustilanteissa. Vertaissovitteluun on nimetty vastuupettajat.

2.2. Väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään sekä syrjintään puuttuminen

Oppilaita rohkaistaan kertomaan heti kiusatuksi joutumisestaan, kokemastaan väkivallasta tai häirinnästä tai tietoonsa tulleista ja havaitsemistaan kiusaamistilanteista, väkivallasta tai

häirinnästä koulussa työskentelevälle aikuiselle. Tilanteet käsitellään asianmukaisesti ja viivyttlemättä ja niistä tiedotetaan toimintamallien mukaisesti asianosaisten koteihin. Koulussa kartoitetaan väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän esiintymistä ja vaikutuksia säännöllisesti keskusteluilla luokissa sekä kyselyillä.

Kouluyhteisössä toimitaan yhteisten, kirjattujen toimintamallien ja koulun järjestyssääntöjen mukaisesti. Järjestyssäännöt ja kirjatut toimintatavat ovat osa turvallisuussuunnitelmaa.

2.3 Toimintamallit

2.3.1 Toimintamalli kiusaamistapauksessa

Aikuiset ovat vastuussa kiusaamisen lopettamisesta. Sen vuoksi koulussa tai koulumatkalla tapahtuvasta kiusaamisesta on aina kerrottava jollekin aikuiselle.

Jokainen koulussa työskentelevä aikuinen puuttuu tilanteisiin välittömästi ja välittää saamansa tiedon asianomaiselle opettajalle tai kiusaamistilanteista vastaaville opettajille. Tilanteet käsitellään viivyttlemättä ja niistä tiedotetaan asianosaisten koteihin.

Oppilaan huoltajat

- Jos epäilet, että lastasi on kiusattu, kannusta häntä kertomaan asiasta tai ole itse yhteydessä opettajaan. Ota yhteyttä kouluun, vaikka lapsesi kieltäisikin.
- Koulukiusaamisen selvittäminen aloitetaan aina koulussa.
- Jos lapsesi on kiusaava osapuoli, tee selväksi, että et hyväksy minkäänlaista kiusaamista. Kerro asiasta myös opettajalle.

Oppilas

- Kiusaamistilanteessa sano päättäväisesti ja tarkasti, mistä et pidä: ”Jätä minut rauhaan, koska en pidä siitä, että sinä...” tai vain yksinkertaisesti ”Lopeta!”
- Lähde pois kiusaajan luota.
- Kerro aikuiselle, jos olet itse kiusattu tai näet jotakin kiusattavan.
- Ole kiusatulle kaveri, älä jätä häntä yksin.
- Rohkaise kiusattua kertomaan kiusaamisesta jollekin aikuiselle, voit myös itse tarjoutua kertomaan hänen puolestaan.

Puuttuminen

- Pohjana on havainto/epäily tai oppilaan/huoltajan huoli.
- Toiminnan käynnistäjänä kuka tahansa koulun aikuinen.
- Oppilas tai aikuinen kertoo asian välittömästi kyseisen oppilaan luokanopettajalle tai -ohjaajalle tai kiusaamistilanteista vastaaville opettajille

Selvittely

- Luokanopettaja tai kiusaamistilanteista vastaavat opettajat kirjaavat tapahtuman: mitä on tapahtunut ja ketkä ovat osallisena.

- Keskustellaan kiusatun kanssa.
- Keskustellaan kiusaajan kanssa.
- Tilanteen salliessa annetaan oppilaille mahdollisuus esittää ratkaisumalleja.
- Tiedotetaan tilanteesta kaikkien asianosaisten huoltajille.
- Tarvittaessa kutsutaan kiusatun ja kiusaajan huoltajat koululle tapaamiseen.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle koko luokan vanhemmat.
- Todennettujen kiusaamistapausten käsittelyyn ja seurantaan on koulussamme käytössä toimintamalli.

Toimenpiteet

- ilmoitus kotiin
- keskustelu
- sovittelu, anteeksipyyntö
- tarvittaessa kurinpitotoimet (kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi)
- hyvitykset (vaativat aina huoltajien hyväksynnän)
- tarvittaessa rikosilmoitus
- rikos- ja riita-asioiden sovittelu viranomaisten toimesta, jolloin koulun kurinpitotoimia ei käytetä

Seuranta

Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tapauskohtaisesti.

Seuranta luokanopettaja / luokanohjaaja tai kiusaamistilanteista vastaavat opettajat.

Koulukiusaamisen käsittely, siitä aiheutuneet toimenpiteet ja seuranta kirjataan aina. Koulukiusaamistapauksissa, joissa huoltaja ja koulun edustaja tapaavat, tehdään kirjaus wilman oppilashuoltokertomukseen ja toimenpidekirjaus kurinpitotoimista.

2.3.2 Toimintamalli väkivaltilanteissa

Toisen fyysinen satuttaminen, kuten kiinni käyminen, lyöminen, töniminen, potkiminen tai fyysinen pakottaminen aiheuttaa henkilölle välittömän vaaratilanteen.

Puuttuminen

- Aikuinen puuttuu tilanteeseen välittömästi havaitessaan tilanteen tai saadessaan tiedon tapahtuneesta.
- Huolehditaan osallisten ja läsnä olevien turvallisuudesta.
- Vakavan fyysisen väkivallan ilmetessä on poliisi hälytettävä paikalle.

Selvittely

- Tilanteen selvittelyyn osallistuvat opettajat ja/ tai rehtori
- Osapuolten kuuleminen ja tapahtumien ylös kirjaaminen
- Mahdollinen viranomaisten (poliisi) mukanaolo

Toimenpiteet

- Mahdolliset terveyteen liittyvät toimenpiteet
- Yhteydenotot osapuolten huoltajiin
- Kurinpitotoimet
- Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tapauskohtaisesti ja monialaisessa yhteistyössä

Seuranta

- Monialainen oppilashuolto

2.3.3 Toiminta häirintätilanteissa

Opetusta tai kouluyhteisön yleistä viihtyvyyttä tai turvallisuutta häiritsevään toimintaan puututaan määrätietoisesti ja järjestelmällisesti. Koulussa kaikki aikuiset puuttuvat häirintään ja asiattomaan käytökseen, ilmenee se sitten oppitunneilla, opetustiloissa, koulun yleisissä tiloissa, koulumatkoilla, tahallisenä tai tahattomana, sanallisena tai fyysisenä häirintänä. Oppilaita ohjataan kertomaan itseensä, toiseen oppilaaseen tai oppilasryhmään kohdistuvasta häirinnästä.

Tilanteisiin puututaan, kun koulun aikuinen havaitsee häiritsemistilanteen tai saa tiedon häiritsemisestä.

Puuttuminen

- aikuinen huomauttaa asiasta välittömästi häiritsijälle tapaus- ja tilannekohtaisesti
- häirinnän kohteen/kohteiden kuuleminen
- ilmoitus luokanopettajalle tai -ohjaajalle
- toistuneesta tai toistuvasta häirinnästä ilmoitus myös huoltajille

Selvittely

- Häiritsijän ja häirityn/häiritettyjen kuuleminen

Toimenpiteet

- häiritsijän kanssa keskustelu, ohjaus ja neuvonta
- anteeksipyyntö
- toistuvissa tilanteissa ilmoitus huoltajille sekä mahdollisuus keskusteluun joko opettajan kanssa tai huoltajan suostumuksella yhdessä koulukuraattorin ja/tai koulupsykologin kanssa.
- tapauskohtaisesti mahdolliset monialaiset oppilashuollolliset ja/tai kurinpidolliset toimenpiteet

Seuranta

- tapauskohtainen seuranta: luokanopettaja tai luokanohjaaja, joka tarvittaessa huoltajan suostumuksella konsultoi monialaista oppilashuoltoa

2.3.4 Toiminta syrjintätilanteissa

Syrjintään puututaan määrätietoisesti ja järjestelmällisesti. Koulussa kaikki aikuiset puuttuvat syrjintään, ilmenee se sitten oppitunneilla, opetustiloissa, koulun yleisissä tiloissa, koulumatkoilla, tahallisenä tai tahattomana, sanallisena tai fyysisenä häirintänä. Oppilaita ohjataan kertomaan itseensä, toiseen oppilaaseen tai oppilasryhmään kohdistuvasta syrjinnästä.

Tilanteisiin puututaan, kun koulun aikuinen epäilee tai havaitsee syrjintää tai saa tiedon syrjimisestä.

Puuttuminen

- aikuinen huomauttaa asiasta välittömästi syrjinnästä tapaus- ja tilannekohtaisesti
- syrjinnän kohteen/kohteiden kuuleminen
- ilmoitus luokanopettajalle tai -ohjaajalle
- syrjinnästä aina ilmoitus syrjinnän osapuolten huoltajille

Selvittely

- molempien osapuolten kuuleminen

Toimenpiteet

- keskustelu, ohjaus ja neuvonta
- anteeksipyyntö
- ilmoitus huoltajille sekä mahdollisuus keskusteluun joko opettajan kanssa tai huoltajan suostumuksella yhdessä koulukuraattorin ja/tai koulupsykologin kanssa.
- tapauskohtaisesti mahdolliset monialaiset oppilashuollolliset ja/tai kurinpidolliset toimenpiteet

Seuranta

- tapauskohtainen seuranta: luokanopettaja tai luokanohjaaja, joka tarvittaessa huoltajan suostumuksella konsultoi monialaista oppilashuoltoa

3.Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun tiivis yhteistyö on olennainen osa yhteisöllisen oppilashuollon käytänteitä. Yhteydenpito asiasta informoitaessa tapahtuu tilannekohtaisesti joko wilma-viestillä tai puhelinyhteydellä. Keskusteluihin kokoonnutaan koululle yhteisesti sovittuna ajankohtina. Tapaamisten järjestäminen poikkeus- ja erityistilanteissa on mahdollista myös etäyhteyksin.

Kodin ja koulun yhteistyö sekä yhteisöllinen toiminta väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisyssä, tilanteisiin puuttumisessa, selvittelyssä kuvataan tarkemmin toimintamallien yhteydessä luvussa 2.

4. Monialainen yhteistyö

Koulun monialainen oppilashuolto on tilannekohtaisesti mukana väkivalta-, kiusaamis- tai häirintätapausten selvittelyssä, seurannassa ja jälkihoidossa. Tapauskohtaisesti tilanteiden selvittelyyn, seurantaan ja jälkihoitoon pyydetään apua myös sosiaalitoimen tai poliisin viranomaisilta. Tilanteita on kuvattu tarkemmin toimenpidekuvauksissa luvussa 2.

5. Kouluyhteisön perehdytys suunnitelmaan ja toimintaohjeisiin

Suunnitelma oppilaiden suojaamiselta väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kouluyhteisön, oppilaiden, huoltajien ja henkilökunnan, luettavissa koulumme kotisivuilla osana oppilashuoltosuunnitelmaa sekä koulun turvallisuussuunnitelmaa.

Koko koulun henkilökuntaa informoidaan suunnitelman sisällöistä kokouksissa ja wilma-viestein.

Luokanopettajat tiedottavat suunnitelman sisällöistä oppilaita ikätasoisesti oman luokan opetuksen yhteydessä ja suunnitelman sisältöjä käydään läpi oppilaskunnan keskuudessa.

Huoltajia informoidaan suunnitelmasta luokkien omissa vanhempainilloissa sekä koko koulun vanhempainilloissa sekä wilma-viestein.

6. Suunnitelman päivitys, seuranta, kirjaaminen ja arviointi

Suunnitelma päivitetään tarpeen mukaan yhteisöllisen oppilashuollon säännöllisissä tapaamisissa ja samoissa yhteyksissä seurataan myös suunnitelman toteutumista. Muutostarpeet ja niiden kirjaukset tapahtuvat yhteistyössä oppilashuoltoryhmän jäsenten kanssa. Suunnitelman toteutumista arvioidaan kunkin lukuvuoden viimeisessä oppilashuollon tapaamisessa toukokuussa.